

OPINIA

ZIAR CONSERVATOR-DEMOCRAT

Adresa: Iași, str. Gh. Mireșcu 17

Sub direcția unui Comitet

Anul X No. 2055 - Miercură 11 Decembrie 1913

POLITICE

Vremea acordurilor

Or-ecit de grozav și arată unii de bătăioși alii, se pare că vremea acordurilor n'a luat sfîrșit.

Două zile după ce a publicat articolul vehement, al d-lui Filipescu, pentru apărarea libertăței și a proprietății, Epoca s'a grăbit să sublinieze unele rînduri din Viitorul, care erau de natură să indice, că un acord asupra reformelor ar fi cu puțință între liberați și d. Filipescu. Si iarăși or-ecit d. Brăteanu denunță ca anti-patriotice consfătuirile sindicelor agricole, nu ne îndomi că s'ar simți mulțumit să poată stabili un acord cu aceste sindicate.

Grozavii de oparte, bătăioși de altă, nu se poate să nu-și dea semnă de marile dificultăți, care se leagă fatal de realizarea unor reforme atât de radicale ca acele propuse de liberali. Cu toții ar fi dar mulțumiti să găsească formula care să împace toată lumea. Numai de nu s'ar întâmpla ca aceea formulă să constituie un au-reu mediocritas!

Si finde că vorbim de cunțările d-lui Brăteanu, nu ne putem împiedica de a nu sublinia unele spuse ale d-sale de la Ploiești, cu atât mai mult ca, primul felul cum a vorbit d-sa a vrut să indice că va avea în curind răspundere situației. Acele spuse, subliniate de noi, se vor preda-sigur la comentarii, la afirmații că iar există acorduri, carteluri etc. N'am spus oare mai sus, că se pare că toată lumea urmărește acorduri?

Vorbind la Ploiești de exproprie, d. Brăteanu a declarat că ea se va face, sub rezerva unei întreținte și precise condiții: interesul general, dreapta despăgubire în bani, perfectă legalitate. D-nul Brătianu desvoltind ideea astăzi că nu se va face exproprie de către acolo unde interesul real o va cere; că se va plăti în bani, nu în rentă; că vor fi organe, legal constituite, care să decidă unde și cît trebuie să se exproprieze.

Aceasta însamnă că d. Brăteanu și-a apropiat în totul cele susținute de d. Take Ionescu.

Intr'adevăr, atunci cînd liberalii n'au făcut de căt enunțări vagi, fără indicări de modalitate, seful conservatorilor-democrați, a indicat modalitățile, singure în care principiul exproprierii ar putea fi admis.

Aceste enunțări, care urmău să fie discutate de comitetul executiv al partidului conservator-democrat, d. Brăteanu și le-a și apropiat.

Subliniem numai faptul. Comentarii nu facem. Le vor face desigur alii și foarte curînd.

Singura răsplătă

"La Roumanie" publică, în numărul său de Dumînică, un articol de fond: "En bonne compagnie", în care se pune, încă odată, în evidență, un ingratitudinea conștătenilor noștri, față de marele rol pe care l-au jucat d-nii Take Ionescu și Maioreșcu în planarea ultimelor evenimente balcanice, ci tocmai rolul acesta, cu toată tăgădă adversarilor neloișii și interesati.

Intr'adevăr lucrurile stau astfel și dacă pentru un om care are puterea să se ridice de-asupra comunului, ele nu pot fi dureroase, cum ar fi pentru acei mai puțin conștăteni a șurătecului suflet omenește, nu e mai puțin adevărat că îți trebuie o mare putere de jertfă, o uriașă putere de înfrinare a simțului elementar omenește de măgnire proprie, pentru că, totuși, să înfăptuești lucruri mari, atunci cînd și tu nu te așteptă nici umbra unei recunoștințe, ca preț al jertfării întregiei tale inteligențe și puteri de muncă.

Dacă evenimentele din Balcani au luat întorsătură aceea neașteptată la începutul desfășurării lor, de sigur că la aceasta a contribuit, în mare parte, hazardul, — greșile tactice ale răzbătătorilor, imprejură-

rile neașteptate în care s'au desfășurat luptele, cîştigătoare mai curind de cît se poate aștepta cineva, dar, în același timp, nu e mai puțin adevărat că — cu toată viața armelor — azi, înțelepciunea și tacțul barbaților de stat este acea care — dacă nu cîștigă victoria propriu zisă, — pune pacetea biruinței, învesnișind, într-un chip sau altul, izbindele celor dinăini.

Ce folos de victoriile armelor, cînd nu vor fi oamenii politici care să stie să tragă toate roadele, ce ar decurge pe urmele lor?

Oșteanul stie să lupte, omul politic... să locheze luptele și să înțelească cauzele care le-ai dat loc, — trăgind din ele toate folosurile, pentru ale căror îsbăvire s'a pornit răsboiu.

Acesta îmi pare un adevăr de netăgăduit. Să dacă e astfel de cătă rea credință, de ce astă tăgădușă a rolului mare pe care l-a jucat — bună oară — d. Take Ionescu în ultimele întorsături a vieții balcanice?

Dar aceasta este soarta tuturor oamenilor de stat, care lucrează fie pentru binele și propriașirea tărei lor, — în înțeleșoul strict al cuvîntului, — fie pentru binele general al omenirii, sau al unei părți din ea. Nesuccoțirea faptelor lor de către contemporani, uitarea lor totală sau aproapea totală de către istorie.

Căci acolo nu stau spre pomenire de cătă Impărată, Regii și armatele lor. Cei-lăi par simple instrumente, care nu lucrează de cătă pentru gloria celor pomeniți.

Să dacă acesta e adevărul, ce răsplătă rămîne barbatului politic conștient de rolul lui în rodnică desfășurare a evenimentelor la care a luat parte?

De sigur numai mulțamirea de a fi lăsat să cum li dictă conștiință, — drept și neșovător, — de cătă fi depon într-o coronație îmbinată tot cugetul și toată puterea de care — omenește — poate dispune.

Si aceasta este cea mai mare răsplătă pe care și-o poate da cineva săiești, sau după cum spunea confratele "La Roumanie" în stă. In, în convîngerea adincă de a fi întrebănată toate puterile inteligenței și înimei sale, intră a-si fi servită și pe Regele său, — și că mai prea — a izblindit să-o facă".

Dinu

MICI POLEMICI

La toate căzările din localitate s'a opăsit că bătaia este oprită.

Păcat că tocmai fractul... oprit place oșa de mult anora dintre ofișeri.

*

După institutul de chimie, d-rul Șumuleanu a pierdut acum și secretarul Ligii culturale.

Tocmai cînd se ocupă cu ancheta militară secretă!

*

Ca mini o să se risipească gruparea de la "Cuvîntul".

Cu...vîntul!

*

In ce ordine sunt craiați ministrul de către gazetele apașiste ale Capitolei?

— In ordinea bogăției lor. Nică nu nu atacă pe ministru de justiție, de exemplu. Dar l-or fi „otăcind” în alt mod...

*

Cum a cîștigat „Seară” o mie de lei. A anunțat că va da 1000 franci premii cui va găsi în uran ziar că d. Al. A. Badarau a lăsat cu M. S. Regele.

Știrea fiind anunțată acum 3 zile în toate ziarele, Bogdan-Ciupești a băgat în buzunar mită pe care... n'a avut-o nicio dată.

*

La teatral național după Hamlet s'a pus „Cafeana mică”.

E bine! cafeaua după mîncări indigeste...

*

Articolul de fond al „Faclei” de eri se intitula „Latrina”.

...Si stilul avea miros de latrină necurățită de mult.

*

O joacă de informații comerciale anunță că s'a inscris firma d-nei Golda Marcus Creștin.

...Iată o firmă de la care ar tîrgui și d. A. C. Cuză.

*

Un grup de tineri și tineri cari vor să petreacă, își intitulează societatea... „Doina Iașilor”.

Rămîne să-i pună ca simbol o salcie plingătoare.

CRONICA

Dunărea...

e venită de dincoace de Dunăre, de pe timpul cînd dăjdile, asuprile și prădiunile Pasvangilor și înaintașilor lor, făcea pe român să-și părăsească ogorul și tot rostul, căutându-și adăpost în locuri mai ferite din dreapta. Dar Voievodii români, pe la sfîrșitul secolului al XIV, nu erau stăpînitori pe ambele maluri? Cu dreptate își putea zice Mircea cel Bătrîn, la 1406 „autocrat al amindunelor malurilor pe toată Dunărea pînă la mare și al orașului Siliștră”. În adevăr, era atunci timpul cînd se deschidea și pentru noi, Români, chiar la dreapta Dunărei, perspectiva unei stăpîniri imperiale asupra populațiunilor din regiunile acestea, formînd totodată un front de apărare în potriva Turcilor.

Articolul arăta în același timp, activitatea comisiunii europene pentru regularea Dunării și termina spunind că, prin teritoriul cucerit, România devine stăpînă absolută încă pe o bucată frumoasă a Dunării.

...Dunărea!

Nu e numai un fluviu, ca oricare; dar e fluviul nostru, unicul, mărețul, — însuși simbolul existenței noastre și unul din marile izvoare ale aceleia existențe naționale.

Dunărea!

Ne preocupă mai puțin etimologia cuvîntului, — problemă pentru care, într'un număr recent al „Viței Românești”, se pasionează d. dr. G. Pascu. Dar ne-a preocupat în totdeauna, cu drept cuvînt, soarta marilor fluviu în cea mai strînsă legătură cu însăși destinele tării.

Cit de mult a preocupat spiritele războiului: Impăratul Francezilor primește Moldova și Valahia, ca și Serbia ca provincii austriace; Dunărea ca apa noastră, a cărei gură trebuie să o avem, fie că Turcii cedează ori nu Rusiei numitele provincii.

„In ceea ce privește consecințele războiului: Impăratul Francezilor primește Moldova și Valahia, ca și Serbia ca provincii austriace; Dunărea ca apa noastră, a cărei gură trebuie să o avem, fie că Turcii cedează ori nu Rusiei numitele provincii.”

Dintron asemenea stare pînă la aceea de astăzi — că apă a curs în albia largă a fluviului în Marea

Neagră, pînă cînd, sub Dinastia care ne-a venit din pădurea colț al Germaniei pe apele Dunării, s'a indeplinit visul de Neafsnare al celor două țări-surori dintre Dunăre și Carpat!

Cu deosebire între Carpat și Balcan, Dunărea a avut de privit multe incălcări, multe surde dușmani și rivalități, așa ca în poemul lui Alexandru:

Balcanul și Ciprul la Dunărea mărcușă
Ca doi giganti năprinsi stau astăzi față-n față
Să aprinși de dor de luptă cu ochii se năsoară,
Cu glasul sămenită, eu gîndul se dobârdă Zicind: «nu pot să „năcapă, doi pași într-o teacă»

In poezia populară, ca și în acea a scriitorilor propriu zisă, Dunărea este fluviul național prin excelенță. De aceea el, de departe, mustă în balada lui Nenițescu pe înstrăinatul Prut, afluentul său:

O Prutule, cu val frumos,
Prea înte'mi fuși necredincios
Atât de repede te schimbi?
Imi și vorbești în două limbi?

Poezia populară cunoaște și ea fătănicia Prutului, „rîu blestemat”, — dar nu a Dunărei. Doară Româniul însuși „se face Dunăre” de mînie, de năcaz, atît de mare e apropierea sufletească între el și fluviul iubit. Iar odată cu luptele mari legătura de simînire între țară și elementul... viu al apiei a devenit și mai strînsă încă.

Independența, proclamarea Regelui sunt epizode istorice pe măsurile Dunării, martoră atîtor vitejii și suferinței, pe care le-a văzut și poetă-regină Carmen-Sylva:

Cit drum e de la Plevena spre Dunăre prin sate,
Zătristele cadavre pe drumuri seminătare,
Un seară bidur: să cugeți că morții fac alaiu
și mulți din ei îngheță pe care și pe cai.

...Nu-i pînă... și discolo de Dunăre stă feara
Dorile liniști, caldă ca însăși primăvara,
Dar rîul o desparte de cei care-o doresc
Prin stînci de stînciuri năle, ce mai înalte cresc...

Acum se pare că procesul istoric judecat și închis cu desăvîrsire. Dunărea a intrat cu amindouă mălurile în singura noastră stăpînire pe o bună parte a întinderei sale balcanice. Într-Carpat și Balcan, acesta din urmă a fost înfrînt, ca în poemul menționat al lui Alexandri:

...De-odată cade unul din vulturii dușmani,
E vulturul prădănic din barbarii Balcani,
Să patru părți a lumii zbor zmuște lui pene
...Si cîntă libertatea pe maluri Dunărene.

E datoria biruitorilor ca, pe urma victoriei, să facă să fălfise standartul libertății și al progresului, cu veșnică stăruință tot spre mai bine.

R.

OAMENI ȘI LUCRURI

EI ÎNTR-EI

Editura literară a noilei piese a d-lui A. de Herz — "Banicul" ne dispunează de o mai cercetă a "Flacărei":

„D. de Herz face impresia că nu observează direct viața. Dinsul vede realitatea prin ochii confrăților săi de la Paris. Si de aceea, pielea sale în loc să aibă frâzgăzime momentelor prinse în timpul cîntării, par mai mult colectii de flori presate; iar tipurile sale, lipsite de spontaneitatea pe care o împatrundă oamenii și lucrurilor observație directă, par mai mult deseuri ori caricaturi de deschisul cărora citim legende mai mult sau mai puțin spirituale, glume mai mult sau mai puțin auzute și atât dată”.

... In Bunicul... tehnicismul d-lei de Herz a dat gres, și atunci toată lumea a să vadă cît de hibride sunt alcătuirile scenice ale acestui scriitor care face impresia că iubește atât de mult teatru în cît a trăit numai între culise, unde soarele este electric, tineretă...rouge de théâtre, florile-vopsea și pinză, viață-sfoară.

Să sperăm că nesuccesul Bunicului îl va face pe d. de Herz

PHOSPHATINA FALIÈRES

Cel mai bun aliment al copiilor

Recomandat de la vîrstă de 7-8 iuni, în momentul intercării și în timpul creșterei. — Ajută dentității și formării oselor. — Previne sau oprește diareea așa de frecvență în timpul căldurilor.

Folositoare tuturor stomacurilor delicate, bătrânilor, convalescenților.

PHOSPHATINA FALIÈRES este inimitabilă.

DEPOSIT GENERAL :
6, Rue de la Tacherie, PARIS și pretutindeni.

INFORMAȚII

■ Înaintea Curției de Casatie, secțiuni unite, s'a cercetat ieri un proces, a cărui soluție interesează foarte mult proprietari.

Este vorba de aplicarea legii istorizilor.

D-na Cantacuzino, răدد indeaproape cu d-nii P. P. Carp, Dm. A. Sturdza și dr. I. Cantacuzino, a oferit, acum doi ani și jumătate, pământul necesar pentru istorizuri, de la una din moșurile sale din Muntenia. Ministerul, în urma avizului conform al consiliului superior de agricultură, nu admite oferita așa cum o făcuse d-na Cantacuzino. După o treiere de doi ani, ministerul, tot pe baza avizului conform al zisului consilie, revine și declară că acceptă prima ofertă.

La aceasta d-na Cantacuzino respondă că intră el însuși în lăzile primăverăi — ba îl să facă cunoscut că îl primește numai dacă o modifică — d-sa nu mai este finanțată a îndeplini oferta.

De aci proces. Înțelegere de fond au dat dreptate d-nelui Cantacuzino. Chestiunea a ajuns înaintea înaltei Curți de Casatie — care a făcut divergență.

Erl canza a fost cercetată în secțiuni Unite. Din partea d-nei Cantacuzino au pledat d-nii Petre Missir și Vasiliu Christescu, iar din partea ministerului d-nii Mihu Antonescu și Barbu Păltineanu.

■ Ministerul de Interne a cerut autorităților sanitare din localitate un tablou de medicii funcționari, cari ar trebui să respundă la o eventuală mobilitate.

In același timp ministerul cere a se precizeze serviciile, ce în nici un caz nu ar putea fi lipsite de titulari.

■ D. Dr. Mesinicescu, subdirectorul serviciului sanitar, care a fost Dumînică în localitate, s'a întreținut cu personalul sanitar, în privința noilor măsuri de prevenirea holerei.

D. dr. Mesinicescu a declarat, că avem negreșit să ne aşteptăm la primăvara la o reînviere a holerei, care desigur nu va mai fi atât de gravă ca în toamna trecută — dar ori cum trebuie să luăm toate măsurile de precauție.

■ D. Al. A. Badarau, Ministru în cadrul publică, an promis să asiste la una din ședințele congresului notarilor, ce va avea loc în localitate, în cursul acestei luni.

■ Inaugurarea bustului regetului profesor Dr. Ludwig Russ, așezat în grădina spitalului Sf. Spiridon, va avea loc Joi, orele 3 p. m.

■ Consiliul comunal din Podul-Ilocei a hotărât înființarea, pe lângă școală primară din acea localitate, a unui atelier de cioritorie, sub conducerea unei maestri plătită de comună.

La acest atelier vor urma elevale clasele de 3-a și 4-a.

Maestră a fost numită d-ra Ecaterina Miron, absolventă a școalei profesionale „Sf. Sava” din Iași.

■ În cucerile gazetărești din Capitală se discută mult cu privire la unele ţepete care se vor produce în presa românească.

Astfel se vorbește despre cedarea unui ziar și plecarea directorului aceluia în străinătate. De asemenea se asigură că în curând va apărea un nou ziar redactat în limba franceză, având ca director pe d. Al. Rabin, actualul prim redactor al ziarului L'Indépendance.

In sfîrșit se mai vorbește despre perspectiva unui scandal cu privire la modalitatea editării unui alt ziar să steargă samele enorme de la diferite autorități.

■ Revizorul școlar întocmește un tablou de starea civilă a tinerilor învățătorilor și institutorilor din jud. Iași.

■ De astăzi dimineață se află în Iași d. Al. Constantinescu, fost și viitor ministru.

■ Un autograf al lui Zola. — Confratul nostru d. Const. Graur se găsește în posesiunea unui prețios autograf al marcelui scriitor francez Emile Zola.

Prin anul 1898, cind Zola, precum se stie, era în toată lumea pentru lămurirea misterului care se întindea în jurul afacerii Dreyfus, d. Const. Graur i-a scris la Paris cerindu-i permisiunea de a traduce în română trei din nuvelele sale. Zola i-a răspuns autorizându-l să traducă Nantes, Moartea lui Olivier Bécaïle și Cheful dela Coqueville.

În posesiunea autorizației lui Zola, d. Graur a tradus cele trei nuvele, dar însă nu le-a publicat.

Azi lu sfîrșit fiindu-i cerute de editura Bibliotecii pentru toți, două din ele și anume Cheful dela Coqueville și Moartea lui Olivier Bécaïle au apărut într-un număr al acestei Biblioteci, fiind predate de reproducerea în fac-simile a autografului lui Zola.

■ Astăzi s'a întrunit consiliul facultății de literă și a discutat diferenții privitoare la imbanătățirea trăbitoare de adus pentru banul mers al acelei facultăți.

5 zile înainte să oprim loji. Jucam în teatrul cel vechi, cu două etaje — azi părăsit. Atât luna în cît eram sălii să repetăm piesele.

A mers bine, pînă cînd, după vreo lună, repertoarul prea mic, ne-a constrins să plecăm.

„În cîte?... Au zis minuni de Kîșinău. Haide la Kîșinău!...

„Mici pregătiri, — o scrisoare de recomandăție a lui Alexandri, către un avocat de acolo, Kîrilek, și o altă către un basarabean avut. Virnav, — pas-poartele... și pe drum.

„Fel de fel de peripetii! Deși avusem grija să cenzurăm piesele la consulat rus din Iași, — unde era consul general de Giers, nepotul mareșal Giers, — ajunsi la Kîșinău, trebui să ne supunem unei noi cenzuri, facultă de Poliție. Reprezentările aveau loc în circ. Ca și la Viena, eram obligat să terminăm spectacolul, înainte de 12 — pretem și începutul, trebua să aibă loc exact la ora semnată pe afis.

„Prima, Hamlet, a doua, Mindria și Amor, a treia, Două Sergenți, a patra urmă să fie Flutină. D. Kirilek însă, pe acordul său, așa să aibă loc în circ. Ca și la Cernăuți, ne sfătuim să renunțăm la această idee, sub cînd că în Kîșinău sunt foarte puțini români și chiar aceia sunt fără dare de mâna, așa că pe public curat românește nu ne putem sprijini.

Intr-adevăr, nu numai că foarte puțini români veneau la teatru, dar lucru de necrezut, cînd înțineam căcău, pe drum li era frică să ne salută, dar încă să ne vorbească.

„Afară de Virnav, unul singur, poetul Stamate, — pe care am spus că l-am cunoscut în Bucovina, — a avut curajul de a nu-și ascunde prichinenia; assistind la toate reprezentările și prezentindu-se jurnalisticilor ruși, care ne sfătuiau să ne ducem la Odesa și la Kiew, unde piesele din repertoarul nostru erau cunoscute și am fi putut face afaceri. Manolescu, neșimțințuș și trupa destul de bine pregătită și neînțind nică incuzațat de rețetele din Kîșinău, — se temu și se hotără să ne înțosească.

„Nu trebua însă cel puțin o rețetă bună, ca să urmă cărujă. Ce să jucăm? Nu știa cine să-și adușă aminte de Baba Hrîcă, piesă cunoscută basarabenilor, de a alte trupe imprăvăzute, care se reprezenta din cînd în cînd de la Iași. (Pekea Alessandrescu, Bobescu, etc.). De fură cenzurei nu ne temeam, căci piesa, deși originală, avea muzică și piesele cu cîntec se bucurau de indulgență.

„Nenorocirea însă era alta; era că aveam potoca vele, dar n'aveam calul, — adică n'aveam piesă. Disperați, ne-am adunat într-o seară și, pînă la ziua, din memorie, am scris-o. Eu, care jucam pe Ofelia, pe Luisa Miller și pe Clara de Beaulieu, am „runcat” pe Viorica, iar fostul Hamlet să ea, trătar, în rolul lui Vlad. Bine ar fi fost să fi petrecut publicul pe sfîrșit din cît suntem petrecut noi întrucăt.

„Produsul reprezentării, 1100 de răuble, — afară de ale 400, pe care ni le-a dat Virnav, ca preț al lojei. Si ne-am intors la Iași. Toată lipsa nu durează două săptămâni.

„Cît am jucat în Kîșinău, Gion, prin nenumărate sezoane, nu inceata a ne sfătuin, — pe Manolescu și pe mine, — să ne înțoarcem în București, demonstrându-ne că acolo nu este locul. Imposibil, — căci încheiesem cu Al. Sutza, președintele comitetului teatral din Iași, un contract pentru toată stagione care urma: 1888-1889. Condiție fizică: 1000 de lei lunar în cursul reprezentărilor și 500 pe timpul repetițiilor. Aceste contracte, bine înțelese, ne silea să ne retragem din Teatrul Național din București, — ceea ce și făcîrâm, înaintindu-ne demisile, către Caragiale, noul director general.

„Caragiale a pus ca rezoluție: „se respinge demisile și se acordă congeduri de cîte un an”.

„Incepură deci, la Iași, repetițiile pregătitoare stagionei 1888-89, stagione care s'a deschis foarte târziu, din cauză că sala, — o sală nouă, Pastia, — nu era gata.

„Repetiții foarte active. Manolescu, numit director de scenă, era spaimă. Prin supremația ce-i dase, Sutza, tot ce facea el, era bine făcut și experiența îl lăsa că amenda e cel mai eficace corectiv al actorilor. 100 lei, pentru un rol refuzat; 200, pentru întărirea specialei; 50, pentru o lipsă nemotivată de la repetiții. Un raport înaintat de directorul de scenă, să fi venit toate influențele din lume, direcția nu-l punea la

dosar. A bori etendea...».

„Am zis repetiții „foarte active”. Precesez: patru pe zi. Si se repetă mult mai seriose de cîte acumă, (1913) cînd, chiar și după două repetiții, protestările, iar la a treia își insușesc dreptul de a lipsi. Din potrivă, conștiința de datorială și de scopul teatralul, ei singuri cereau repetiții suplimentare. (dar acum?) Manolescu, nefindupăcat pe scenă, cum eșea între culise, era glumet, prietenos, bon enfant. Cînd le trebua pentru a fuma o țigără, nu mai conteneau glamele și anecdotile. Si a durat mult acest obicei al trupei din Iași de a fi exactă la repetiție, de a manca serios, de a nu eșa cu rolurile ameștești; a durat pînă mai târziu, (1902) cînd au început cu Piratii din America și alte bombe negustorești, anunțate prin afișe de 10 metri, (Cuzinsky) publicați totdeauna amăgit, (Michel Strogoff 1913) cu autorizația unor Președinți, cari sunt departe de a semna în lîsă.

„S'am format în timpul acestei stagioni un vreo-o căciușă artiști: Penel”), devenit publicul din ce în ce mai plăcut, — C. Ionescu, clasat azi la Iași printre cei dințăi, — Verona Almăgeanu — Cuzinsky, și înțelese să renunțăm la această idee, sub cînd că în Kîșinău sunt foarte puțini români și chiar aceia sunt fără dare de mâna, așa că pe public curat românește nu ne putem sprijini.

„Intr-adevăr, nu numai că foarte puțini români veneau la teatru, dar lucru de necrezut, cînd înțineam căcău, pe drum li era frică să ne salută, dar încă să ne vorbească.

„Afară de Virnav, unul singur, poetul Stamate, — pe care am spus că l-am cunoscut în Bucovina, — a avut curajul de a nu-și ascunde prichinenia; assistind la toate reprezentările și prezentindu-se jurnalisticilor ruși, care ne sfătuiau să ne ducem la Odesa și la Kiew, unde piesele din repertoarul nostru erau cunoscute și am fi putut face afaceri. Manolescu, neșimțințuș și trupa destul de bine pregătită și neînțind nică incuzațat de rețetele din Kîșinău, — se temu și se hotără să ne înțosească.

„Nu trebua însă cel puțin o rețetă bună, ca să urmă cărujă. Ce să jucăm? Nu știa cine să-și adușă aminte de Baba Hrîcă, piesă cunoscută basarabenilor, de a alte trupe imprăvăzute, care se reprezenta din cînd în cînd de la Iași. (Pekea Alessandrescu, Bobescu, etc.). De fură cenzurei nu ne temeam, căci piesa, deși originală, avea muzică și piesele cu cîntec se bucurau de indulgență.

„Are tehnică? și ce fel de tehnică? Se va spune, — și nu va fi exact de cînd numai în parte — limitele nu vor fi posibile de a fi atinute. Vorba fie căcău, totuști care le ascundă, sunt insuficiente, postea toți cari fie auditive, fie cerebrale, fie vizuale, fie instinctiv l-au primit. Vreau să-i fac critica și sunt mulți care o vor face — meseria lor impune aceasta — și totuști să-i spie că nu se poate face.

Cînd va pune — o realitate a adjectivelor, voind să stabilească calitatea și defectele lui Sliwinski, va fi fals: adevarat și acesa: talentul acestui artist scăpă, înțelese, fuge din minte, cind vrei să-l prinzi, să-l legi cu adjective.

Are tehnică? și ce fel de tehnică? Se va spune, — și nu va fi exact de cînd numai în parte — limitele nu vor fi posibile de a fi atinute. Vorba fie căcău, totuști care le ascundă, sunt insuficiente, postea toți cari fie auditive, fie cerebrale, fie vizuale, fie instinctiv l-au primit. Vreau să-i fac critica și sunt mulți care o vor face — meseria lor impune aceasta — și totuști să-i spie că nu se poate face.

„Dacă cineva ar avea norocul să asculte vînhind pe artist — cind sinceritatea expansionă într-o liră lungă, tăceră — ar avea norocul să transcrie cea mai justă critică a lui Sliwinski săcătă involuntar și inconștient de el singur.

Va zice: Schumann e un poet sublim de o puritate de simțire neasemănătoare — și așa cîntă pe Schumann.

Va spune: Ce poet mare e Liszt; stiu căcău — acel cel interpretat — cit e gigantic, turmentat și brutal — și așa cîntă pe Liszt.

Va zice: Chopin! Si se va opri energetic, revolțat că Chopin aparține tuturor, că sunt oameni care-l ascultă și oameni care-l cintă ca și cum n-ar putea permite cîntărea asta nimănui. Si așa cîntă pe Chopin — așa că atinge, il dezmișără, il cuprinde, il înținpează, il lăzie unic.

BANCA MOLDOVA
SOCIETATE ANONIMĂ

S'a mutat de la 26 Oct. în palatul ei propriu din Str. Cuza Vodă.

■ Se pare că ideia desfășurării „Centrului Studențesc” se impune tot mai mult ca singura soluție.

In locul Centralului se vor autoriza de către rectorat societății studențești întemeiate pe lîngă facultățile respective ale universității.

■ Inaugurarea palatului Bâncii Moldova, va avea loc în silele de Crăciun.

D. dr. Grigoriu, medicul sef al județului, a luat laudabilă inițiativă de a strunge la o lăză, odată pe lună pe toți medicii de plasă, spre a discuta asupra mijloacelor de asanare a satelor și în același timp să strângă relațiunile personale între acești medici.

Prima consfătuire va avea loc la 18 Decembrie.

■ Regulamentul de aplicare a legii din 1912 elaborat după însărcinarea ministrului Instrucției de către d-nii V. Radu și Gr. L. Trancu a fost săcăzut de M. S. Regele.

Conform acestui regulament s'au modificat condițiile de admitibilitate la examenele de capacitate pentru catedrele de contabilitate de la școalele comerciale și pentru științele juridice de la aceleșe școale.

Pe baza acestui

* Se stie că ministerul instrucțiunii dăduse înșarcinare d-lui V. Radu ca să întocmească programele speciale după care au a se tine examenele de capacitate cu privire la catedrele de contabilitate și la cele de științe juridice de la școalele superioare de comerț.

Aflăm astăzi că aceste programe sunt gata. Ele vor fi înaintate ministerului zilele acestora și că citatele examene vor putea fi amintite.

■■■ In str. Stejar s-au constat 3 cazuri de scarătină.

■■ Consiliul de higienă va ține sedință Simbolă 14 Decembrie.

■■ D. Adonis Popov a fost numit custode la Biblioteca Universitară din localitate.

■■■ In școală de adulți de sub direcția d-lui Cezar I. Tăzăuanu, sunt înscrise pînă în prezent 62 de elevi.

Cursurile se țin luni, Mercuri și Vineri seara de la 8—10.

■■■ Judiciare.—Samoil Blitz și I. Marcus, comercianți din orașul Roman, au fost condamnați de curtea s. II, astăzi la cîte o lună închisoare corecțională pentru bancrutchă simplă.

— Ioana I. Stan Ișac, a fost condamnată la o lună închisoare pentru fals.

— Ilie Condurache a fost condamnat pentru fals, la o lună închisoare.

— C. P. Răcheriu, pentru fort, a fost condamnat la 4 luni închisoare.

— Curtea de Apel s. II, a respins apelul făcut de Oisie Blumenfeld, în procesul cu Berman Iuster pentru bani, confirmind sentința Trib. Iași, No. 384 / 912.

■■■ La librăria Socec & comp. din Iași au sosit diverse calendare pe 1914.

■■■ Al patrulea film din splindida serie săistică Pathé-Frères din care s'a arătat pînă astăzi Mizerabilii, Roger la Honte și Regele aerului cinematografic Pathé-Frères din sala Circului Sidoli, reprezentă pe miraculosul său ecran astăzi Marti 10 Decembrie. „Brutalitate” (Une brute humaine) grandioasă desfășurare din viața modernă.

E una din cele mai splendide piese ale acestei serii de artă cuprinzînd senzaționale situații și emoționante scene care lasă aduci impresii asupra tuturor spectatorilor. Întreaga desfășurare cuprinde 5 acte și ele sunt reprezentate în totă întregimea lor.

Prin saioanele cele mai bogate și prin tavernoile cele mai abiecte ale Parisului, se desfășoară această dramă modernă.

„La brute humaine” e un film menit a face epocă în cinematografia actuală.

Această incomparabilă piesă, o adevarată capodoperă se reprezintă numai astăzi seara Marti 10 Decembrie.

Noul program viitor se reprezintă poimine Mercuri: Ducesa de la Folies-Bergères, delicioasă și amuzantă piesă în 3 părți, după scrierea celebrului scriitor francez Georges Feydeau. Interpretare fără seamă datorită celor mai valoroși artiști ai scenelor pariziane. În rolul principal apare esențiala baroană Alice de Tender.

— Cel mai nou număr din Eclair-Journal cu telegramele insuflare din lumea înțeleagă.

Noua orchestră sub conducerea talentului și simpaticului capel-maistru Const. Lazar, acompaniază desfășurarea pieselor.

Cutia cu scrisori

Primim următoarele:

Domnule Director,

Vă rog să bine-văoiți a insera în ziarul de sub conducerea d-voastră următoarele:

— Directorul scoalei de Belle-Arte din localitate, Gh. Popovici, m'a bruscăt și amenință eri, cu bataia, ca la o să cortulu, în lucești localul instituției.

Cum este vorba de directorul unei instituții de... cultură artistică, am reclamat cauzul telegrafic ministerului de instrucție, și de sigur că fapta sa de huligan își va avea consecințele.

Dar am ținut să aduc la cunoștință publicului acest fapt, pentru a se feri pe cît posibil de a avea contact cu acest specimen de director brută.

Prinții vă rog asigurarea respectului meu.

C. Popovici
Student an. III, fac. de drept

Iași 10 Dec. 1913

Magazinul de Confeții PENTRU DAME

Maximilian Demek
s'a mutat în strada Lăpușneanu

(Casele d-nei Drossi)

Magazin ocupat înainte de firma Sali Porjes

Se recomandă pentru Confectionare

de Rochii Tailleur și de Bal, Soiree, etc

— PĂLĂRII MODEL —

Se vând Stofe, Garnitură, etc. Se imbracă Bumbi din stofă clientilor. Se plasează orice stofă.

Rochii gata de la 70 lei în sus.

Expoziție de modele de Rochii, ultima creație.

Serviciul telegrafic și telefonie al „Opiniiei”

Serviciul Telegrafic

Imperatul Austriei și Regina României

Viena. — „Neue Freie Presse” afișă că ministrul Austro-Ungar la București, contele Czernin, care se va întoarci la București săptămâna aceasta, va remite M. S. Regina Elisabeta — cu prilejul aniversării de 70 ani de la naștere — la 29 Decembrie, Mareea Cruce a ordinului „Elisabeta”, precum și o scrisoare de felicitare a împăratului.

Inchiderea delegației austriace

Viena. — Delegația austriacă și-a încheiat lucrările.

La sfîrșitul săptămânii, contele Berchtold a transmis delegației mulțumirile și recunoștința împăratului pentru devotamentul și patriotismul manifestat. Delegația a răspuns prin strigăte de: „Trăiască Imperatul”!

Tratatul turco-sîrb

Constantinopol. — Informații din Ierusalimă competente spun că mai există oare care divergență cu privire la tratatul de pace sîrb-turc, dar că semnarea tratatului va avea loc peste cîteva zile.

Un nou vas pentru România

Hamburg. — Vasul cu motor pentru transportul păcurei „Arthur von Gwinner”, construit pentru România, a făcut astăzi prima cursă de încercare.

Cu acest prilej s'a trimis o telegramă de omagiu M. S. Regelui. Atoia a avut loc un prînz la care au luat parte d-nii: Gwinner, directorul general al unui petrolier europeu; Stanass Arkwright din Londra; Kirschen, director la București; Emanuel Nobel, director la Petersburg; Rosenblatt, director la Viena.

Avans bănesc Albani

Paris. — Camera a adoptat proiectul de lege prin care se avansează 10.000 lei Albani, ca participare a Franței la lucrările de restaurare a căzărmilor trupei internaționale din Scutari.

Serviciul Telefonic

O circulară

București. — Din partea ministerului de război, se face cunoscut că sublocotenenții de rezervă, în infanterie, cavalerie, pioneri și trupe speciale, care urmează să fie concentrati la școala de trăgere a infanteriei Slobozia, pe timp de 30 zile, în cursul anului școlar 1914, în luniile Aprilie, Mai, Iunie, August, Septembrie și Octombrie, să comunique în scrii pînă cel mult 1 Ianuarie 1914, în care lună țină să fi concențiați.

Incendiul din Portsmouth

București. — Incendiul de la docuri, a produs o pagubă de 4 milioane lei.

Se crede că focul a fost pus de sufragete.

Memoriile lui Beilis

Kiev. — Beilis și-a vîndut memorile unui ziar american în schimbul sumei de 6000 ruble.

Organizarea societății fluviale

București. — D. Vasile Stănescu, șeful serviciului fluvial, cu reședință la Galați, va fi numit pe ziua de 1 Ianuarie, ca director al Băncii Naționale, cu delegație din partea acestei Bănci la societatea România.

Pentru partea maritimă a acestei societăți, direcția va fi încredințată d-lui comandor Boerescu, inspectorul serviciului maritim al statului.

LA PALAT

București. — D. Take Ionescu, ministru de interne, a lucrat azi cu M. S. Regelui de la ora 11 pînă la 12 jum.

Monteur special în instalații de apă și canal, după o lungă practică în România și străinătate, făstă monteur în această branșă, cunoscut post.

Adresa: Norbert Brecher
Wegasse 4 Czernowitz

CROITORIA „LA MARCHIZA”

Primește comenzi după ultimele jurnale de mode străine.

Croitoria Artistică
în stofe engleze și franceze, prima calitate

Dacă voiti să fiți bine îmbrăcați și eficienți, Croitoria „La Marchiză”

Str. Lăpușneanu 21

Două dominoare s-au bătut în duel cu floretă, în Franță.
Motivul? „Cherchez l'Homme”...

Doctor S. Bulberger

de la Facultatea de Medicină din Viena

după o practică de 17 ani în spitalele din Iași, Viena și Berlin sub direcția d-lor profesori Sculy din Iași, Drasche din Viena și Baum din Berlin, specializat în bolile de femei, faceră și în nouă tratament cu băi de lumină electrică, având aparatele cele mai perfectionate pînă în prezent următoarele bolile: Reumatism, boli de femei, ischias, gută, obezitate, diabet, nefrită, artrite, astmă, bronchită, tuberculoză în primul stadiu, pleurezia tuberculoasă, anemia, neuralgia, tabes, scrofuloză și toate intoxicațiile cronice, dă consultații de la 10—12 m. și 3—5 p.m. în locuință sau din:

Iași, Str. Costache Negri No. 10
(față str. Veche), vis-à-vis de Bi-serica Bărboi.

— Telefon No. 101 —

De Inchiriat sau de vinzare, cu 4 odăi, coridor de sticla, bucătărie pivniță și grădină, Str. Nicolina 70 Tramvai la scară.

A se adresa în str. Albineț 22 Iași, la d-na Colosiu.

Absolvent al Școalei superioare de Comerț, disponind de ore libere aranjează regizările comercianti.

Doritorii se vor adresa la ziar.

Doamna Germană instruită cantă loc, la Copii sau ca Dame de Compagnie. Weigel, Strada Armeană, 16 Iași.

Manageră la o persoană bine situată și la târziu, cu sau fără copii cauți loc.

A se adresa str. Leonski No. 17.

Numai pentru un scurt timp

GRABITI-VA

Moartea lui Gregore Vulturescu

București. — Azi dimineață a incetat din viață Grigore Vulturescu, marcant liberal, fost deputat și senator.

Gr. Vulturescu fusese în 1865 ziarul „Epoca”.

Meeting național

București. — S'a constituit un comitet, compus din d-nii dr. Istrati, Mehedinți și Măndrescu, care să convoace pe cetățenii Capitalei la un mare meeting național, în care să se arate ajutorul dat de Puteri în politica externă a României.

Meetingul va avea loc la Atheneu în ziua de 26 Decembrie.

Programul conservator

București. — Azi dimineață a avut loc o consulație la d. Maiorescu, în care s-au precizat desideratele cu privire la program, și care vor fi supuse la viitoarea întrunire a comitetului executiv.

In privința chestiei agrare, ziauți Adăvărul astăzi, că prin noul program, conservatorii cred că îndepărta nevoie expopierei forțate.

Desideratele Conservatorilor ar consista în vinzarea tuturor bunurilor statului și de mină moartă, înlesnirea prin codul civil de vinzarea către țărani a averilor minorilor și femeilor măritate, dreptul pentru stat de a avea precăderi la vinzările dintre particulari și în fine statul să contribue cu o parte la prețul cumpărării de moșii de către țărani.

Refuză ori ce substituție.

La cerere se trimite trăsura fabricii la domiciliu.

— Biroul Fabricii IAȘI str. GOLIA No. 46 —

FABRICA DE Cafe turcească și coloniale SETRAC H. OHANNESIAN

Este cea mai bine asortată în Undemunuri de la cele mai renomate fabrici frătuzești, grecești, și turcești, Cafea Marfinică, Ceylon, Moca, Santos, Jafa, America și Henriol. Ceai rusesc, englez, indian și franțuzesc Colonial.

Rahat de Constanța, Smochine și Malaga de Smyrna. Marmelade și Caramele rusești, Cacao și Ciocolata de la cele mai renomate fabrici.

— Conserve „CORDANA” —

Dacă dorîți să fiți bine servit cu marfă proaspătă și mai sfîntă ca or unde vizită Magazinul de Cafea și Coloniale Setrac H. Ohannesian str. Caza Vodă 42

Berăria „LUTHER”

— PIATA UNIREI —

Prinul local de consumații cu băuturi indigene și străine.

Bucătăria de primul rang. Minări calde și reci la orice oră din zi și noapte.

Suntem decisi să dăm gratis, 5000 ceasornice cu sompol de a răspândi mai mult ceasornicul nostru cromat, la 10 lei bucată. Ceasornicul cromometric DELTA este un ceas de precizie de mare eleganță și durată, montat într-o cutie de argint Gloria și care costa 20 lei. Avem dispuse pentru acelaș scop alt gen de 2000 de ceasornice DELTA, aur pentru domni și doamne. Aceste ceasornice poseda asemenea un excelent mieruș repaus. Cutile sunt fabricate din metal DELTA cari nu pierd niciunul date culoarea aurului și care este acoperită printr-un procedeu electric cu un carat de aur veritabil astfel că după apărarea lor, este imposibil de a distinge aceste ceasornice de celeste de aur veritabil. Aurul DELTA este acum cea mai bună imitație de aur și îl garantăm 15 ani. Aceste ceasuri costă de ordinul 30 lei, dar noi dăm gratis acestor 2000 la d-ni și domni numai în schimbul plății lucrului, adică 14 lei bucată.

Garantăm în scris, timp de 3 ani, bunul mers al acestor 2 feluri de ceasornice. Este înradecină un cadou, cea ce facem cu aceste ceasornice și noi presupunem că în schimbul vă recomandă ceasornicile și cassa noastră cunoștințelor dumneavoastră. Puteți achiziționa sine că vă dăm un ceas în radăvar buna și îtrebuiți pentru că în urma recomandărilor d-voastră, noi contăm pe altă cumpărătură, căci singura accepție ne vor lăsa un beneficiu.

Posezăm de la o mare cantitate de ceasornice și suntem să le prezentăm.

Dacă văd să profită de această ocazie care nu va mai fi în două zile, binevoiți să ne trimiteți eu împărțește confidențial comanda și veți primi un ceasornic de care veți rămâne încantă și care vă va da servicii proioase și timpul viestii d-voastră. Trimitem ceasornicul într-o valoare, contra rembursei sau pătărită. Prețul porto și ambalajă vă aduceți în loc.

In casă nu vă convin lăuntrii îngoli maria. Lanturi foarte moderne în argint Gloria asortată la acesta ceasornice cu tel 2,50 în loc de 5; în aur DELTA cu tel 3,20 în loc de 8. Adresăți comanda la:

Maison d'exportation R. FEITH, Lugano (Suisse).

Franța securitate cu 25 ban.

NEVRALGIELE

Hapurile Doctorului Moussette

ADVERATELE HAPURI MOUSSETTE trebuiesc să fie folosite întrucât este cel mai greu de răbdare, neagresiv, confortabil și eficient. Recomandă ceasornicul să fie acordat cu "Hapuri" și "Lanturi" de la "Maison d'exportation R. FEITH".

ADVERATELE HAPURI MOUSSETTE trebuie luate la masă. În două ore de dimineață sau seara 3 hapuri: unul de dimineață, unul la dejun, și unul la cina, și unul la seara. Dacă bolnavul nu și simță vrăjitor, va lua și unul la două ore de dimineață, unul la dejun, și unul la cina, și unul la seara. Nu trebuie să ia mai mult de astăzi și pe dimineață.

de la Paris: Les Chirurgies PILULES MOUSSETTE de CLIN & C°, de PARIS.
nu se prezintă gata la teză. Drogheria și Farmacia.

Ceasornicăria — **RUDOLF**

JASSY — **Berlineză-Îași** — **DULBERG** —

CEASORNIKE de mare Precisjune ALPINA. Union Horlogère și toate mările bune cunoscute cu prețurile originale.

Catalogul gratis

Ateliere speciale pentru Ceasornicărie, Bijuterie, Gravură, Optică și Mecanică fină.

RENUMITUL MAGAZIN DE MUZICA „LA INGER“

Iași.— Strada Stefan cel Mare No. 4.—

Face cunoscut Onor. sale cliente, că și Onor. Public, că, cu ocazia Sf. Sărbători a mărit Magazinul său și a sosit un Mare transport de Gramofoane, reputata marcă Inger precum și Parlofoane fără goarnă începând de la **Lei 35** pînă la **700**.

Asemenea a

primit

25,000

plăci, încre-

pind dela **2**

pînă la **35** Lei bucată, cu ultimele nouătăți ca: Dansuri, Opere și toate operele neui, cîntate de artiștii trupei „Grigoriu”, precum și Plăci speciale cîntate de celebri artiști ca

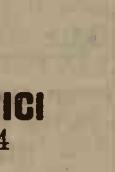
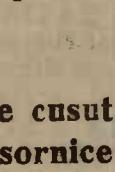
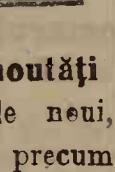
Carusso, Tita Rufo, Tamgwa etc.

Vast asortiment de Instrumeante muzicale, Mașini de cusut Biciclete, Arme de vânăt, Revolvere, Case de bani, Ceasornice Pendule, Mobile de lemn și fer etc.

Vinde și eu plată în rate.

JACQUES CALMANOVICI
Strada Mare No. 4

Filiala. — Pașcani str. Mare
Sucursala. — Godăști, Jud. Vaslui

RĂSPUNS D-LUI S. HALIȚA

Profesor, Președinte al Cercului didactic din IAȘI.

Prea Stimate Domn,

Dacă ziarul „Mișcarea“ ar fi avut amabilitatea să deo ospitalitate răspunsului meu la articolul d-lui profesor Th. Vasiliu, publicat în același ziar, atunci și rămas mai puțin nedumerit asupra unora din afirmațiile făcute în cuvintarea mea la care vă referiți.

De oare ce dv. vă opriți, exclusiv, asupra părții școlare, din acea polemică, îmi permit să transcrie aci unele pasajii din răspunsul adresat „Mișcării“ și ne tipărit în acel ziar :

„Vă revoltai contra afirmațiunii mele că în școlile Statului copiii evreului pământean nu sunt primiți și îmi reproșați că o astfel de afirmare o putem hăsăda în străinătate, unde nu putea fi controlată. Oare nu cunoașteți dv. legile asupra învățământului primar, secundar și superior, regulamentele pentru școalele elementare de meserii, superioare de comerț, normale, școalele medii și altele, votate de la 1893 începând? Pentru a nu pomeni în treacăt de cit de legea asupra învățământului primar secundar și superior, cred că nu veți contesta că prin aceste legi, în locul gratuității absolute pentru școlile de orice grad și pentru copiii evreilor pământeni de atât dată, s-a stabilit că șiți de străini nu pot fi primiți, de căci vor fi locuri disponibile, după ce se vor satisface cererile fililor de români și atunci încă vor plăti o taxă specială.“

Să intră că țara nu dispune de școli suficiente pentru copiii fililor de români creștini, prin forța lucrurilor li s-a opri copiii evreilor pământeni accesul școlilor. Este drept oare să se excludeă prin legi din școlile Statului copiii evreilor pământeni, cind stătă este că această contribuie la toate sarcinile Statului și prin urmare la întreținerea școlilor acestuia?

Dar dv. îmi punetă întrebarea : Cum? În școlile românești nu se află nici un elev evreu? Cred că nu văți gândi să considerați ca nemotivată susținerea mea, prin simplul fapt, că se vor fi strecurat căci elevi evrei în cîte o școală din țară. În Iași sunt peste 30,000 evrei. Cîțu copii cred că mai frecventează școlile primare ale Statului, și clasele I și II-a de gimnaziu? Sîi nu trebuie să titătă că pe zi ce trece locurile devin tot mai rare pentru evrei și chiar atunci cind îci colete mai și cite un loc, elevii evrei nu sunt primiți de căci cu mari greutăți, iar în școlile în care sunt primiți plătesc taxe relativ foarte mari. Vă pot cîta cazuri de elevi evrei, cari au reușit la concurs cu media 9, iar în locul lor au fost preferați elevi creștini cu media 5. Această stare de lucruri ne-a obligat să ne impunem noi însăși nouă dări, să creăm alte școli, în care, cu toate că programă Statului este cea oficială, totuși, în loc să fim încurajați în această operă de cultivare a limbei și împrăștiere a culturiei românești printre copiii evreilor pământeni, Statul ne-a impus școlile la toate dările, ca foncier etc., iar copiii, la taxe de exa-men exorbitante.

Acesta pun în imposibilitate pe mulți din copiii săraci ai evreilor pământeni să-și găsească refugiu și în aceste școli, după ce sunt respinși din aceleia ale Statului. Sîi că sunt foarte mulți evrei săraci văți convins dv. cu ocazia unei ajutorări familiilor celor mobilizați, cecese mărturisit, de altfel, personal.

Este oare justificată această deosebire ce se face între fiilii aceleiași țări? Este oareumană, patriotică și națională această procedare? Las să răspundetă D-vosăstră.

Ceea-ce pare că vă revolătă încă, este aprecierea mea asupra educației ce se dă generațiilor tinere în instituțiile culturale ale Statului.

Sunt perfect de acord cu dv. că sunt multe excepții printre educatorii tineretului; dar însăși legile ar rolul cel mai important în această direcție, cind, din prima trezere a pragului școlii, copilul cetățeanului cu drepturi politice vede că există o categorie de colegi de al lui, cărora li se prestează să prezinte recipisa de plată taxelor școlare exceptionale, ca străini, altfel să rămână acasă. Cred că dv. că în mintea lui fragedă nu se pune întrebarea, de ce deosebirea între dinisul și colegul său de bancă? Dar faptul oare că manifestări de natură celor intimplate la Birlad, Craiova și autrea, prin cari s'a impiedicat producerea pe scenă a artistei Francisca Rozan sau a artistului Alexandru B. Leonescu, au fost fă-

cute în majoritatea lor de către elevi de școală se explică altfel de căci ca o consecință a educației?

Dar ultima încercare a studențimii universitare din București, cari, imitând pe colegii din Iași, au obținut scoaterea de pe afis a piesei Manasse, nu este și ea consecință învățăturilor antisemite propovăduite de anumiti profesori? De aceiași părere, de altfel, că numărul studenților antisemite crește din zi în zi este și un profesor universitar (vedeți articolul d-lui Mihai Dragomirescu apărut în „Rampa“ din 18 Oct.).

Dar chiar actualul ministru de interne, într-un interview acordat unui ziarist străin în luna Aprilie 1908—a recunoscut prin cuvintele „din nehorocire pe unele cadre se predică antisemitismul“ tocmai ceea ce am afirmat și eu. Însoță d. Iorga, în confesărirea partidului naționalist din 1910, arată că majoritatea membrilor partidului d-sale e condus din profesori.

Acestea le spuneam, între altele, colegului dv. d. prof. Th. Vasiliu. De atunci pînă astăzi s'ar mai fi putut adăuga numeroase și triste exemple, despre rolul anti-evreesc al profesorilor, al elementului înțăr cult în genere.

Intronările Ligii Culturale, redeschiderea cursului d-lui Cuza, întimplările de la întronarea publică de Dumînica trecută, urmate de decizionarea onor. Senat universitar, suntmai mult de cît eloquente.

Dar dv. d-le Halița, veniți cu un argument suprem : reproduceti cifrele elevilor evrei înscriși în școlile primare și secundare publice din Iași, în ultimii 5 ani.

In treacăt fie zis, cifrele aceste—care se urcă la 3070 în școlile primare și la 1064 în școlile secundare, cuprind numărul total al frecvențării elevilor, iar nu al celor înscriși, ceea ce înzamnă că elevul de curs primar e sosit de 4 ori, ba chiar de 5 ori, iar cel de curs secundar asemenea.

In realitate am avea dară numai 600 înscrieri anuale în școlile primare și 215 în cele secundare. Comparați cifrele aceste cu proporția înscrierilor ce dă populația totală a Iașului!

Nu însă de cifre și vorba, în primul loc, ci de un principiu.

Acei 3000 de elevi s'au primit în școlile primare ca străini, plătiind taxa de 30 lei pe an, iar pe lîngă 3000, cari au încăput în aceste condiții, mult mai multe mii—bătrîn și fete—au rămas pe afară nepuțind să plătească taxele relativ foarte mari impuse „străinilor“ și acele multe mii s'au adăpostit în școlile filantropice întreținute din colecte publice, cu grele sacrificii.

Intră aici „străinii“ să află, ca în anul acesta bună oară, foarte mulți școlari, copii ai unor părinți reintorsă din răsboiu, după cum în alți ani se întorceau din manevre.

Merita acesteia epitetul și tratamentul de străini?

Dar în afară de taxe vă putem încredea că în unele școli primare mai cănătate, ca în școala Trei-Ierarhi, copiii evrei sunt de pe acum înscriși numai provizor sub rezerva: dacă vor fi locuri?

Ce va fi peste cîțiva ani, cind conținutul copiilor creștini se va mări?

Dv., care ați avut la îndemnă matricele tuturor școlilor publice, ați fi putut proceda mult mai simplu, în ce privește școlile secundare.

Este adevărat că în anul acesta, grătie îngăduinței ministeriale și, după cît așfăt, datoritorii sărăuții binevoitoare a lor directori ai școlilor secundare publice din Iași, au pătruns peste 100 elevi noi—înscriși în cele patru clase inferioare, ceea ce colorează cu osebire favorabil statistica dv. Dar anuarele tipărite ale Liceului sunt de față,

Controlăți dacă în cei trei—patru ani anterioiri, au putut intra în această școală mai mult de unu—trei elevi evrei, pentru cele 60 locuri—și mai mult de 4—5 în fiecare gimnaziu!

Un profesor secundar și distins publicist, d. M. Mihăileanu din Pitești, cerea prin „Noua revistă română“ ca, măcar elevul „străin“ care reușește cu media peste 8, să fie primit înaintea celor creștini cu 5. In cifra dv. de 1064 intră sute de elevi din anii mai vechi, cari au pătruns sub un regim mai blind, sau mai bine zis, au pătruns în școlile secundare, accidental, grătie contingentului mai mic de amatori creștini.

Nu vă suggerează oare nimic, D-le

Halița, imaginea elevului evreu înarmat cu certificatul oficial de patru clase primare, reușit cu media maximă înaintea unei comisiuni de admisire și totuși respins, afișat pe tablou, discalificat și infierat în public, drept străin?

Dar, dacă nu sunt prea indiscret, de ce ați omis din tabloul dv. externatul secundar de fete, unde, de cel puțin 4—5 ani, nu a mai putut pătrunde în clasa I a singură elevă israelită, nici macar dacă a reușit cu 9.50 la concursul de admisire, cum au fost cazuri, pe care le putem cîta cu nume? De ce lipsește școala profesională de fete? Fără a mai vorbi de școlile de meserii, de conservator, de școala tehnică, de școlile medii, de grădiniile de copii și aşa mai departe?

Nu vorbim aci nici de diferență ce se face în școlile comerciale superioare, unde taxele pentru elevii evrei sunt duble de cît ale elevilor creștini. Nu mai vorbim de Universitate, unde studenții evrei nu pot concura la externat, la internat, nici la Bursă (măcar la Bursa Hillel, evren și el), nici la cantină, nici măcar la privilegiul de a face parte dintr-o societate studențească recunoscută de Rector și bucurindu-se de modeste avantaje culturale ori morale!

In rezumat dar:

In ce privește învățământul primar, nici se aplică nouă, evreilor pământeni, regimul legei votată în 1893 după propunerea d-lui A. C. Cuza și prin care se impune taxa anuală de 30 lei și înscrierea copiilor în categoria de „străini“.

In una din ședințele camerei în care s'a discutat acea lege d. P. P. Carp răspunzind deputatului liberal Stolojan, pu-nea întrebarea:

„Ce credeți că este mai bine pentru o țară? E oare mai bine să aibă 200.000 de oameni ignoranți, ori e mai bine ca, grătie instrucției, elementul evreesc să se apropie de caracterul poporului nostru? Voîi că această populație să fie ignoranță și prin urmare un pericol pentru noi, ori ca să-si aibă școlile sale proprii?“

De la aplicarea acelei legi, populația evreo-română a fost nevoită clădească necontent școlii proprii pentru populația nevoiasă evreiască. Școli, în care, în mod obligator, se învață 18 ore pe săptămînă limbaj română—cel puțin, în fiecare clasă—dar care nu sunt scutite măcar de dările către stat.

Chiar în momentul cind vă adresez aceste rînduri, o școală primară din această categorie, cu o vechime de peste 40 de ani, avind clădirea destinată numai pentru școală, are mobilierul sequestrat, nepuțind să achite suma ce datează pentru foncieră. La inaugurarea acestei școli evreo-române a lăsat parte mare Mihail Cogălniceanu, ca Ministrul al Cultelor, sub domnia lui Cuza Vodă! Iar intervenția președintelui de comitet și Directorului școalei, pentru scutire de impozite, au fost refuzate, școlile de această categorie neapărindu-măcar unei comunități recunoscute de guvern!

In ce privește învățământul secundar, nici se aplică regimul legei votată sub Ministerial d-lui P. Poni în 1896.

După un an s'a modificat articolul 2 din Legea aceasta a școlilor secundare, înscriindu-se restricția cea mai grozavă: preferința la locuri:

„Invățământul secundar e gratuit pentru fiilii de români.

„Illi de străini pot fi admisi dacă rămn locuri libere, după ce se vor fi satisfăcut cererile celor dintăi“

Urmările diverselor restricționi amințite mai sus s'au simțit numai de căi:

In 1895—96 elevii evrei formau 10 jumătate din totalul elevilor.

In 1896—97 și 97—98 procentul se urcase la 11 la sută.

In 1898 se scobăra la 7 la sută sub influența reducerii contingentului de noi înscriși. In intervalul întreg delă 1897 la 1906 numărul elevilor înscriși în întreg învățământul secundar a scăzut dela 1616 la 1270. Si tot așa mai deparțe, mai jos...

Ce a fost de atunci încocare, se poate juudeca după situația de la Iași, unde Anuarul liceului pe 1910 nu mai cuprinde în ciștigul un singur nume de copil israelit nou înscriș.

Dv. D-le Halița, cunoașteți modul de a vedea al unor mari patrioți români, în ce privește importanța școalelor pentru opera de apropiere, de assimilare și de înfrățire. Boerul și literatul Alecu Russo, scrieră, în 1858, la sfîrșitul unei polemici cu dăllii ardeleni:

„Pentru fiili lui Israel mărturisim că este o faptă înțeleaptă a nu se apăsa.

„... Acei cari ridică la sarcinile țării trebuie să aibă locul lor la bunuri și folosuri și precum Români se despart în români ortodoci și români catolici, vor fi și români israeliți și patria va elibera și mai mulți. Excluzia nu are simpatile noastre și am văzut cu părere de rău că în organizarea unei societăți pentru indemnarea și ajutorul învățătorilor tineri, societatea își păstrează bani și simpatile numai pentru tinerii români ce și dovedesc bastina. Am fi dorit ca agitatorul să se întindă la tot pînă în urmă să deosebire de lege sau viață. Educația obștească, egalitatea morală și civilă, împărtășirea la toate stergă baștina și dau locuitorii buni și îndatorii...“

Așa lucraj, așa judecători reprezentanți mari ai unei generații eroice. Iar amicii lui Alecu Russo, marele Mihail Cogălniceanu nu s'a sfid să spună lucrările pe față, ademeneind populația izraelită cu făgăduință—numai să o vadă îmbrățișând școala: „Voi tinerilor din religia israelită, părtășiiți prejudiciile și fricile. Cum v'am spus și altă dată, vă zic și acum: „Pe băncile școalelor noastre, în serviciul armatei noastre, stă viitorul nostru.“

Iar dacă repetăm și invocăm mereu autoritatea acestor mari predecesori, nici se poate oare bănu că noul voim menținerea barierelor dintre naționalități și populațiuni?

Este drept a ni se face procese de întenționă?

Nu pot încheia mai bine decât repetând iară un pasaj din răspunsul meu adresat d-lui Teodor Vasiliu și rămas să deosebesc în ziarul „Mișcarea“:

„Faceți abstracție, în aprecierile dv. asupra articolului meu, că religiunea este un motiv de diferențiere între evrei pământeni și români cu drepturile politice și punete în campană serviciile aduse patriei comune de către cei dintăi. Si nu se poate să nu recunoașteți și dv. că regimul exceptional la care sunt supuși evreii nu e cu nimic îndreptățit. Dacă ar dispărea credința unor dintre români, că nu pot să existe decât dacă ar izbuti să alunge pe aceia de altă religie, dacă numai această credință, zic, ar dispărea, fiți siguri că evreii din țară ar putea trăi în ceea mai bună armonie cu concetățenii lor creștini. Aceia cari au dat doară păță astăzi de sacrificii de orice natură pentru înlesnirea acestei conviețuiri au fost evreii. Așteptăm să vedem același lucru din partea fraților noștri creștini. Păță atunciță protestez și voi protesta contra denumirii de străini ce se dă evreului pământean.

Născuți și crescuți în această țară din moșii și strămoși, care nu au cunoscut o altă patrie, noi înțelegem să fim considerați ca români și tratați ca atari. Este adevărat că sunt unul dintre aceia care au avut fericirea să fiu recunoscut ca fiu al acestei țări, dar sunt încă mulți ca mine, foarte mulți chiar, cari merită să fie primiți în cetățenia română și să poată în zadar.

Apelez deci, la simfimintele dv. de român, la influența de care dispunem în calitate de profesor, de fost și viitor deputat, să contribuji la grăbirea momentului, cind toți cetățenii țării, indiferent de religie vor fi puși pe picior de egalitate.“

